

Mikko Kyllönen

OULUA SOUTAMASSA.

Mieleni minun tekevi, / tahtoni tavoittelevi, / muistella nyt muinoinia, / ajatella entisiä./
Siitä runo rustaella,/laulu pieni laaiskella/ ajantakaisesta työstä,/ elämästä entisestä./Oli
ennen ajat toiset,/ elinkeinot erilaiset,/ näillä Kuhmon kunnahilla,/Lapin laajan
laitumilla./ Autoista ei nähty unta/ eikä myöskään moottoreista,/ jouduttiin vain
juoksemalla,/ ehdittiinpä astumalla./

Vedet oli valtateinä,/ virranniskat veräjinä,/siltoina salot siniset,/ kulkuna kiviset kosket./
Kankahille kavuttihin,/ kokko hongat kelottiin,/ petäjiköt peilattiin, /isot metsät
meiskattiin/ tulen tuiman syötäväksi./ Tehtiin tervaa myötäväksi./ Siitä tuli leivän lisä,/
alta kaarnan kultakasa./ Raha tuli tervaskista,/ kolikoita kolopuusta,/ muona mustasta
sydestä,/ piki petäjän tyvestä./

Kankahien katvehessa,/ kesäillan autereessa,/ nousi suuret hautasauhut,/ isot usvat
uupumatta./ Terva juoksi tynnyreihin,/ männyn vilja viiletti,/ tulisesta tunkiosta,/
palavasta patsahasta,/ haudan haisevan sylistä,/ pinnan pikisen sisästä./ Hetipä kun oli
saatu/ tavarata tarpeheksi/ alettiin nyt askarrella/ paaetteja paranelen,/ laivojansa
lioitellen,/ turilaita turvotellen,/ varppehilla vahvistellen,/ kaljusilla kavenellen/ matkan
vaikean varalta./

Oli kaikki kuntoon saatu/ venehelle vilja viety,/ kuorma suuri sullottuna,/ lasti luja
lukittuna./ Lähti lasti laiturista,/ pikipaatti pirtin luota/ länttä kohti lykkimähän,/
kaupunkihin kulkemahan./ Pian tavattiin tiellä/ toki vielä toisiakin/ kavereita kaikkialta:/
Lenttirasta, Lentualta,/ Iivantiiran ympäriltä,/ Korpisalmen seutuville,/ Lammasjärven
laitamilta/Heti tultiin tuttaviksi,/ suunnan saman soutajiksi.

Päästiin alas Pajakasta,/ sivuttiin Saarikoski./ Oltiin jo ihanalla/ Ontosella avaralla./
Pyörtehellepyörittiin,/ Katermalle kaivattiin./ Siinä on Ontojoki,/ kymi
kymmenvirtahinen,/ kuohut läpi kuljettava,/ virta vahva voitettava./ Hyvin toki oli
menty/ onnellisna alle saatu/ suuren Suituan sylistä,/ Kallioisen kainalosta./Siikakosken
sievän alta/ lähetettiin nyt kulkemahan/

Kiimaselle kiitämähän,/ Sotkamolle soutamahan,/ Saijalle nyt kulki matka,/ tervareitti
Tenetille./ Sieltäpä jo siirtyi katse/ valtavalle Vuokatille./ Vuokatti on vuori suuri,
manan selkä mahtavainen,/ kumpu aivan kummallinen,/ järvenpäässä jättiläinen./ Siellä
ovat isot järvet,/ syvät vedet Sotkamolla,/ jota kulki kummallinen,/ vene outo vetelehti,
jossa istui ihmisiä,/ matkalaisia makasi,/ suori matkan soutamatta,/ puski ilman purjehia,
tulen kovan käskennöllä,/höyryn voimalla väkevän./

Sarvesta sen savu nousi,/ usva selästä uhosi./ Aina huusi hullun lailla,/ parkui suulla
surkialla/ taipaleelta tultuansa,/ matkan päähän päästyänsä./ Nyt jo päästiin Kajaanihin./
karjalaisten kaupunkihin./ Siellä oli suuret sulut,/ lujat lussit laitettuna/ Koivukosken
kupehelle,/ ison Ämmän äyrähille./ Siellä vene veivattiin,/ tervalaiava laskettiin/ vielä
väljemmälle veelle/ Oulujärven ulapalle./

Siellä souti suuret joukot./ Tervalasti lonkutteli/ kuormat suuret kuljetti,/ Ärjän taakse
taltutteli./ Siellä laine läikytteli,/ luojan tuuli tuoditteli/ aallon harmaan hartialla,
mahtavalla mainingilla./ Selän suuren soutajista,/ ylitse yrittäjistä./ Saarissa sai
seisokella,/ niemissäkin neuvotella,/ taivahille tarkastella,/ tulevaista tutkiskella:/
Onko aika armahainen,/ tämä tunti turvallinen,/ olla väljillä vesillä,/ salmeksilla
siintavilla./

Tuli siellä tuhojakin,/ vaikeitakin vahinkoja,/ milloin tuulet tuhisivat,/ luojanvoimat
vimmasivat,/ raskahasti raivosivat./ Sää kun sattui säälimätön,/ aika ankara tapasi,
matkalaisen maahan heitti,/ armotta kulkijan kumosi./ Oli siellä ilonsakin, riemunsakin
rinnatusten./ Joutui matka järvelläkin,/ ennätteli ulapoilla./ Lyhyinä viiri virstat,
pikkuisena peninkulmat./

Vaatekin vei viriästi,/ purje puski pontevasti,/ liinat souti liukkahasti,/ milloin luoja
lystin antoi,/ kyydin komean komensi./ Nytpä oli kovat kosket,/ virrat ylen voimalliset./
Niiss´ei outo osanunna,/ tottumaton tohtinunna,/ viiä alas aarettansa,/ venehellä
viiletellä./ Oli toki osattuna,/ hankaluudet havattuna,/ miehet varmat valittuna/ laskijaksi
laitettuna/ suurten miesten suosiolla,/ hallituksen harkinnolla,/ ruunun käskyllä kovalla./

jotka lasi lastit suuret,/ vihtakeulat viileteli,/ taitavasti taiutteli,/ läpi kuohujen kuletti,/ alle kosken astutteli./ Lauloi silloin lastin laita/ vene vahva värähteli,/ nelilaita notkahteli,/ suippokeula sujahteli/ kosken kuohun kosiessa,/ aallon hurjan ahdistaaessa/ Vellamon vahvan sylissä,/ Oulun koskissa kovissa./

Jopa oli annettuna,/ lasku markat maksettuna,/ työstä palkka paiskattuna./ Lähti lasti virran alta,/ vene viime valkamasta,/ kaupunkihin kulkemahan/ matkan päähän pyrkimähän./ Siellä suussa suuren virran,/ Merikosken kuohun alla/ lepopaikka löydettiin,/ TERVAHOVI havaittihin,/ jossa seisoivat suuret laivat,/ isot onkarit odotti/ Hovisalmissa syvässä,/ tervatemppelein kylessä,/ jotka lastit kauas veivät,/ ulkomaille uittelivat./

Siinä aarre avattiin,/ tyhjennettiin tervalasti./ Vinttureilla veivattiin,/ terva nuorin temmattiin/ tarhan mustan tantereelle,/ hovin laajan lattialle,/ jossa vilja vihittiin,/ kauppa kunto katsottiin,/ monin miehin muokattiin,/ tarkastettiin tavara./ Siitä tultiin kaupunkihin,/ käytiin kauppakartanoihin./ Talot vieraat vastaanotti,/ matkamiehet majoittelee,/ vaeltajat virvoitteli,/ tuliaiset toimitteli,/ tarjosi ryypyt, tupakat./

Siellä sitten kaupungissa,/ koreassa kamarissa,/ rahat ulos räknättihin,/ vaivan palkka paiskattiin/ suuren soutajan iloksi,/ tervan tekijän omaksi./ Nytpä käytiin kävelyille,/ osattiin ostoksille,/ kaupunkia katsomahan,/ Ouluakin oppimahan./ Iso kaupunki on Oulu,/ kylä kyliksi komia./ Raudasta on silta saatu,/ tietekin tehty teräksestä,/ jolla juoksi juna suuri,/ höyryhepo hölskytteli./

Korkia on kirkon torni,/ pyhätössä pitkä viiri, / kivistä on seinät sillä,/ paksu patsas temppeleillä./ Isot ovat Oulun kadut,/ kiviväylät väljänlaiset./ Kova kolu kävi niissä,/ pauhina kuin Baabelissa./ Niillä ajoi hevospelit,/ kärryt kovat kolisivat./ Tehtaita on tiheässä,/ vapriikkia vallan monta/ tekemässä tavaroita,/ uutta luomassa lujasti./ Kalua on kaikenmoista/ puodit aivan pullollansa/ Ompa sieltä ostamista,/ kaikenlaista katsomista./

Saipa siellä savupiiput, letkuvaret, letkottimet,/ vielä viisut, virsikirjat,/ sekä suolat suuruksenkin./ Jopa sitten jouduttiin,/ kiirehesti käännettiin,/ sukkelausti suorittiin/ kotimatalle kovalle./ Kova oli kotimatka,/ poies paluu pahanlaista./ Oli virrat vedettävä,/ savirannat sauvottava,/ suvannoita souvettava,/ karit pahat kartettava./ Kolotti se kylkiluita,/ pakotteli pakaroita,/ useasti uuvutteli,/ väkisinkin väsytteli,/ reissuvaista rasitteli,/ matkamiestä masenteli./

Vielä siellä Oulujoella/ muutamalla Muhoksella/ vene pantiin vankkuirille,/ rahtilaiva rattahille,/ jossa juhta jukon päässä,/ hepo viemässä venettä/ sivu suuren Pällin pauhun,/ pitkän Pyhän pyörtehien./ Jopa tultiin tukalasta,/ poies päästiin pälkähästä,/ virran pitkän vastuksista,/ Oulujoen ongelmista./ Noustiin niskakosken päälle,/ Vaalan pienen veräjälle./ Nyttiin Niskaselkä,/ soudettiin suuri Ärjä,/ paineltiin pitkä järvi./

Jopa tultiin tuttavalle/ Ämmän kuulun kuohunnalle,/ niille suurille suluille,/ avarille altahille,/ jossa vesi vinttaeli,/ yksinänsä ylös nosti/ kulkijan taas kunnollensa/ asetteli ennallensa./ Vielä siinä viimeisessä,/ kaunihissa Kajaanissa/ täydennettiin tavaransa,/ lisättiin lastiansa:/ Ostettiin kahvit, viinat/ emänille esiliinat,/ pyhätakit, lasten lakit,/ huuliharput, kovat korput, kotiviemiset komiat./

Nytpä päivän parin päästä,/ viikon ehkä viimeistänsä,/ jopa kotiin jouduttiin,/ takaisin taas tahdottiin./ Kaikki nätti näytettiin,/ isot kummat kerrottiin, suuret somat sanottiin/ tutkiville tuttaville,/ nauraville naapureille./ Tuliaiset tarjottiin,/ kahvit kuumat keitettiin/ pitkän matkan palkkioksi,/ retken raskahan ratoksi.